

Skellefteå kommuns yttrande över Statens skolverks redovisning av uppdrag om ett nationellt professionsprogram

Skellefteå kommun har fått Statens skolverks redovisning av uppdrag om ett nationellt professionsprogram på remiss från Utbildningsdepartementet och yttrar sig på följande sätt:

Yttrande

Skolverket har på uppdrag av regeringen tagit fram ett förslag till nationellt professionsprogram för rektorer, lärare och förskollärare. Syftet med programmet är att stärka professionerna, öka attraktionen till yrkena och utveckla undervisningens kvalitet.

Det finns två huvudkomponenter i förslaget.

1. Nationell struktur för kompetensutveckling

- Erbjuder rektorer, förskollärare och lärare möjligheter att utveckla sin skicklighet genom olika former av kompetensutveckling så som akademiska kurser, kollegialt lärande och praktknära forskning
- Kompetensutvecklingen ska vara flexibel och anpassad efter olika skolformer och undervisningsämnen

2. Nationellt meriteringssystem

- ett system med tre nivåer som gör det möjligt för legitimerade lärare och förskollärare att få sin kompetensutveckling erkänd och synliggjord
- Meriteringssystemet syftar till att ge arbetsgivare bättre möjligheter att använda kompetensen strategiskt och att främja professionell utveckling

Skellefteå kommun ser i grunden mycket positivt på ett nationellt professionsprogram. Det kan bidra till att höja kvaliteten på undervisningen och stärka rektors-, förskolläraryrkes- och läraryrkets status.

Det är viktigt för ett yrkes långsiktiga attraktivitet att det finns karriärmöjligheter. Det meriteringssystem som Skolverket föreslår, med tre olika meriteringsnivåer, anser Skellefteå kommun vara väl avvägt. Ansatserna med kontinuerlig kompetensutveckling för att aktuella yrkesgrupper ska hålla sig uppdaterade med de senaste pedagogiska metoderna och forskningen är goda. Ansatsen med att ha en nationell struktur är en grund för att rektorer, förskollärare och lärare oavsett var i landet de jobbar, kan få tillgång till en kvalitetssäkrad kompetensutveckling. Det innebär en viss inskränkning av den

SKELLEFTEÅ KOMMUN

kommunala självstyrelsen att huvudmannen inte i samma omfattning som tidigare har möjlighet att ansvara för den enskilda lärarens eller förskollärarens kompetensutveckling. Vägt mot syftet med meriteringsnivåerna anser Skellefteå kommun att inskränkningen är befogad och proportionerlig.

Det finns dock utmaningar med professionsprogrammet. I praktiken är det svårt att navigera i den komplexa värld skolväsendet befinner sig i. Skellefteå kommun vill därför uttrycka en oro för att programmet trots sina goda intentioner, kan möta praktiska utmaningar i genomförandet.

Ett professionsprogram med ett nationellt meriteringssystem väcker förväntningar på karriär vilket i sin tur skapar förväntningar på vissa nivåer i löneutveckling. Professionsprogrammet blir också ihopkopplat med karriärstegsreformen. Fler karriärsteg leder till påverkan på den lokala lönebildningen. En uppnådd meriteringsnivå som leder till en karriärstjänst är inte av tillfällig karriär. Skellefteå kommun ser därför att den statliga finansieringen av utbildningsverksamheterna behöver ta hänsyn till detta utan att göra ingrepp i den svenska modellen där arbetsgivarens parter kommer överens i frågan om lön. För att löneökning för meriterade förskollärare, lärare och rektorer inte ska bli en allt för stor faktor i konkurrensen om arbetskraft mellan olika huvudmän, behövs det någon form av nationell vägledning i lönefrågan. Den vägledningen bör komma från arbetsmarknadens parter. Kopplingen till karriärstegsreformen känns naturlig och som en del i att skapa transparens kring löneskillnader kopplat till särskilda uppdrag. I sammanhanget önskar Skellefteå kommun nationellt samordnad kommunikation som stöd. Samsyn och gott samarbete mellan stat, arbetsgivarorganisationer och arbetstagarorganisationer på nationell nivå är en förutsättning för att mer differentierade löner ska finnas acceptans i kollegiet.

Skellefteå kommun är en kommun i tillväxt. Här välkomnar vi många nya invånare och ser en ökning i antal barn och elever. Samtidigt ser vi att andelen utbildade förskollärare och behöriga lärare minskar. Lägst andel utbildade och behöriga har vi på enheter där de många gånger som bäst skulle behövas - enheter som ligger i det kommunen kallar sina geografiska ytterområden. Skellefteå är inte en ort med eget universitet. För att skapa tillräckligt stora grupper för utbildning inom ramen för det nationella professionsprogrammet är det troligt att många utbildningar kommer att arrangeras på särskilda platser i landet. För medarbetare inom Skellefteå kommun innebär det resor. Dessa tar tid och pengar i anspråk. Även om det i ett senare skede finns uppenbara vinster med kompetensutvecklingen lämnar frånvaron av en redan behörig förskollärare eller lärare ett tomrum här och nu. Utmaningen med behörig personal i ytterområden riskerar därför att missgynna personal i ytterområden, ofta vid små enheter, då de är som svårast att avvara. Skellefteå kommun efterfrågar därför statlig stimulans för bättre möjligheter att locka annan behörig personal till utsatta enheter under ordinarie personals frånvaro för kompetensutveckling inom ramen för professionsprogrammet.

Skellefteå kommun vill särskilt påtala vikten av ökade statsbidrag till förskolan. För att ge likvärdiga förutsättningar mellan allt från förskola till vuxenutbildning krävs framför allt högre statsbidrag till förskola för att också i den

SKELLEFTEÅ KOMMUN

verksamheten kunna ha en organisation med förskollärare i olika meriteringsnivåer. Skellefteå kommun vill också särskilt påtala vikten av att lärosäten som erbjuder utbildning inom ramen för professionsprogrammet arbetar med att erbjuda utbildning på lokala campus likt det som finns i Skellefteå. I den mån distansutbildning kan hålla samma kvalitet i utbildningen är också det ett alternativ som gynnar mer likvärdiga förutsättningar över hela landet. Det är också viktigt med kompetensutveckling som stödjer utveckling av undervisningens kvalitet i samtliga skolformer, från förskola till vuxenutbildning.

Skellefteå kommun ser en risk med att rektorer, förskollärare och lärare som arbetar med forskning rekryteras av lärosätena. Det medför att duktiga medarbetare försvinner från kärnverksamheten, från direkt arbete med barnen och eleverna. Därför är det av stor vikt att det även fortsättningsvis finns incitament och strukturer som gör att lärare med licentiat- eller doktorsexamen vill arbeta i skolorna. Givetvis är det, precis som Skolverket för fram, positivt med fler rektorer, lärare och förskollärare som blir behöriga att söka forskarutbildning för att stärka ett vetenskapligt förhållningssätt. Det finns dock anledning att fundera över vilka strukturer som är nödvändiga för att ny forskning ska finna sin väg till kärnverksamheten.

Det är helt naturligt att det är Skolverket som ansvarar för det nationella professionsprogrammet och också för registreringen. En förutsättning för att huvudmännen ska kunna använda kompetensen strategiskt är att även dessa får tillgång till systemet.

Det är av stor vikt att utbildning till lärare och förskollärare, samt rektorsprogrammet, tillsammans med det som erbjuds inom det nationella professionsprogrammet bildar en helhet. Det betyder att för utvecklad kvalitet i undervisningen kan det också finnas behov av förändringar i den grundutbildning som sker av professionerna.

I förslaget finns skrivningar om utvärdering av utformning och innehåll i det nationella professionsprogrammet. Detta för att med tiden kunna anpassas. Här vill Skellefteå kommun betona vikten av att utvärdera programmets effekter. Med effekter menar kommunen ett tydligt fokus på utvecklingen av undervisningens kvalitet, även om andra aspekter av programmets syfte också är viktiga. Att stärka professionerna, öka attraktionen i yrket och skapa bättre möjligheter att använda kompetensen strategiskt är alla viktiga komponenter i det som är huvudsyftet - utveckla undervisningens kvalitet.